

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 11.

Lýsingaprisur fyri petireglu: 30 oyr. á forsiðuni, 20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 13. mars 1934.

Kostar kr. 1,50 fjóðringsáíð + Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsinum, brævasvarnaðum og skrivstovu. Telf. 143.

8. árg.

Fiskimenninir og semjan.

7. mars.

Nú er liðið væl inn í mars mánaða, og skipini liggja still — óll somul. Ein stórir, deyður kapitalur liggur og gevur einki úthýti, og pengar, ið liggja deyðir, eru eins nógv verdir og eingir pengar. — Og hvør hevur skyldina? Er tað reidararnir, ið eru so ríkir, at teir heldur lata skipini liggja, heldur lata henda stóra kapital liggja deyðan, enn teir vilja dvína og unna teim 3000 foroyksku fiskimenninum at fáa ein rætt, sum er av **avgerandi livstýðningi** fyri teir, so stórum, at heldur **mugu teir og teirra svelta í ár og kanska í teim komandu, enn teir kunnu víkja?**

Ella liggur skyldin hjá fiskimenninum? Hugsu teir seg at verða mentar at **neyða** reidarar og eigarar at lata skipini fara út, halda teir seg vera so sterkar og reidararnar so veikar, at **teir** verða við yvirletan og reidararnir við sviððið soð? Og hava fiskimenninir nakað at hjálpa sær við, so teir eru mentir at halda hella árið út? Hava teir nakran **streikukassa**, sum kann veita teim hjálp bara **hella** árið, og hava teir hugsað sær, **hvussu** nógv skal til? Hugsadu teir, tá teir greiddu atkvøðu fyri »streiku«, at bert ein stundur uppá 300 króur til manns er o. u. 1 millión — og felagið eigur o. u. 50.000 kr.!

Tað er so lætt at fáa fólk við sær, tá ein dugir tað rætta »snitíð«, so lætt at fáa tey at rópa **ja** ella **nei**, men aftanfyrir liggur ávarð, ansvarið: hvat úrslit gevur okkara atkvøða? — Teir menn, ið standa sum stjórn fyri einum felagi, sum F. F., og **serliga tess formaður**, mugu vera menn, sum **kenna fullt út teirra ansvar**, tí her stendur eitt heilt fólk, eitt land í vág!

Hvør hevur ábyrgdina? Hetta er spurningurin, sum má krevja svar.

»Kardinalpunkt« í hesi syrgiligu sak er **sigtinstoyrið**, loyvið til at sigla til ta havn, har fiskakeyparar geva besta prís fyri mannskapsins part, loyvið til at nýta skipini nakrar dagar, fyri at fiskararnir kunnu fáa besta møgulegan prís fyri fiskin, sum teir **hava bytt frá**. Men nú er her spurningin: býta teir allir frá? Tað er møgulegt, at teir, um hella loyvi fæst, allir vilja nýta teirra fráhýtingsrætt, og so er tað av almikið stórum týðningi, at hella loyvi fæst, so manningin kann vinna tað mest møgulega — og tí er sjálvsagt tórvur á hesum fyri teir, tí teir

eru ikki ov væl staddir, sum er.

Men reidararnir siggja í hesum eitt tap fyri seg: skipini verða tarnaði, og tann vinnur, sum teir eru vanir at fáa av at keypa part mannskapsins fyri tann prís, teir **halda seg** hava ráð at geva, gongur teim úr hondum.

Her standa nú tveir partar, sum báðir áttu at arbeitt saman og sum áttu at funnið ein veg til semju, við knyttum hondum hvør móti øðrum. — Semjingar-maðurin var ikki tann rætti, tí hann læt hella, stríðið stóð um, vera uttanfyri semjingsuppskotið, sum tí var virðileyst. Hann dugdi ikki at finna ein veg sum báðir partar kundi semjast um. Hann dugdi ikki at vera so mikið »diplomate«, sum efn tilfukur maður má vera; hann má duga at skarva av hjá báðum, so báðir **til neyð** kunnu ganga við, í **hvussu er fyríbils**.

Kundi tað ikki hugsast fyri í ár at komið so mikið á samt, at skipini fingust út? Enn eru o. u. 10 mánaðir eftir av árinum so rúm tíð er hjá formanni F.F.'s til at arbeiða fyri at loysa hesa flokju, henda óføra stóra spurning og fáa í lag eina kontrakt, ikki fyri **eitt** ár, men so góða, at allir partar kunnu koma á samt um at lata hana galda t. d. fyri eitt longri áramál. —

Sum nú er, sær illa út, eisini fyri felagnum. Menn hava spáað at tey fóru at kloyna, og hesin spádómur er longu vorðin sannheit, hvat Føroya fiskimannafelag viðvirkur. — Í seinasta »Tingakrossur« stendur ein kunninging — vit vóna tað er ein **kunninging** — úr Seyrvági, sum bjóðar fiskimenninum inn til at gerast limir av **»fiskimannafelaginum, Semjing«**. Innbjóðarin er bilchafforur Elias Rasmussen, ið ikki er fiskari sjálvur, og eingin ivast í, hvør aftanfyrir stendur — um ein er kendur har á staðnum. Allir fiskimenn eiga at lesa hesa innbjóðing og sjálvir at døma, hvat hon er verd. — At hella felag fær limir er óivað, men ein annar spurningur, hvussu okkara fiskimenn eiga at gera, sum nú stendur til!! Vit undra okkum tó yvir, at blaðið ikki hevur **eitt** orð at knýta til hesa lýsing, sum bjóðar fiskimenninum til tað, ið nærmast er at likna við hitt »danska »Skruerbrækkie«. —

Vónandi er nú tó, at semja kemur í lag áður ov langt umliðið, og okkara ynski er, at hella stríð vil fara okkurt gott við sær, og tað er, at báðir partar siggja hin rætta vegin at ganga í komandi tíð, so okkara fólk ikki verður tveitt út í fyrkis-loysi og svartastu neyð.

Skipini.

Nú varð stríðið endað fyri hesi ferð, og skipini fara avstað. Okkurt um 2—3 vikur, ja kanska meir hjá onkrum, eru farnar fyri einki, og hálvur mánaður ella meiri týðir nógvan pening fyri fólk okkara. — Og kundi so ikki hella verið spart alt samalt? Er tað høpi í at goyma hesar óføra lýðningu-miklu spurningar til eftstu stund? Átti ikki alt hella at verið fingið í lag longu tíðliga í vetur ella í heyst. Hevur »Føroya Fiskimannafelag« ikki eina stjórn og ein formann, sum í góðari tíð má fyrireika øllum, nýta alla sína megi og síni diplomatisku evni til at fara samráðing við hini felagini, so at alt kann verða í góðum skili í góðari tíð.

Her kundi nógv verið at siga og skriva um, men um hella mugu helst teir menn tala, sum hava betri greiði á øllum enn hann, ið hesar reglur skrivur.

Men at fara at tosa um »streiku«, tá so at siga ikki eitt oyra er at styðja fiskimenninir við, **tað er ort**. — Stór orð bata lítið, at tosa upp eftir veggjum og niður eftir stólpum forir okkum ongar vegir fram. Vit mugu sleppa okkum burtur út tí verð, har vit liva av stórum orðum og feittum »floskum« og yvir í ta verð, **har livið er »realitetir«**. — Hetta mugu fiskimenninir siggja og gera eftir tí, her er ikki tala um politikk, her er bara tala um tað, sum tænar teim sjálvum best. —

Maturin umborð á fiskiskipum.

Okkum er send henda grein, sum umtalar eitt av teim »punktum«, sum vóru við í tí nýggju kontraktini. Saman við øllum hinum stóð sjálvsagt eisini hella í botni:

Við tað, at tað eina punktið, ið vit fiskimenn í ár seta fram til broyting av kontraktini, er spisitaktur umborð á fiskiskipum, vil eg við hesum loyva mær at siga frá, hvussu vorðið er viðvíkjandi matna við ymsum skipum.

At hugsa sær til so seint sum í okkara tíð at vera útgjördir við skipi fyri mánaðlanga túrir og ikki fáa nóg mikið at eta av sámuligum mati, táid arbeid skal verða, sum vanligt er til skips, sólarring eftir sólarring á tæmp, við einari hvíld av o. u. 4 tímum uppá hvønn sólarring. Tað hevði neyvan nakar uttanfyri standandi kunnað hildið funnið stað nú á døgum; men

at so er stalt, skal eg í hesum eftirfylgjandi reglum siga frá.

Fyri fáum árum síðan var eg til skips við einum skipi hjá einum kendum reidar. Vit gjördu til um várið og tóku proviant til suðurlands túrin, men fyrsta leiðin var á Havnina, har skiparin mátti taka ein stóran part av proviant uppá egna rokning, og táid túrin leið, so var tó ov lítið. Tá skiparar taka proviant uppá egna rokning, so er tað vanliga bert tá tað er so meningsleysa lítið, teir fáa frá reidarunum. — Og so var eg aftur seinasta summer við skipi hjá sama reidar. Vit vóru á Eysturlandinum, og provianterað var fyri allan túrin til fyrsta október, men tá Ólavsokan var farin afturum, var einki at eta og einki at brenna. Ikki tordi skiparin inn at proviantera í Íslandi, og ikki tordi hann heim á hálvum sumri, so har var ringur standur. So varð líkið til tann gamla mátan hjá summum skipum: at sigla runt Ísland og driva tusk-handil við høgum, snørum og salti fyri at fáa nokur pund av mati her og nokur pund av kóli har — og sum allir erfarnir fiskimenn vita, at tá farið verður at sigla baj av baj í Íslandi fyri á slíkan hátt at fáa sær tann allar neyðturviligasta proviant og brenni, **tá** verður fiskarí-driflin sett til síðis og ikki fram á nakran náttúrligan hátt, og hella verður so atvoldin í, at túrin miseydnast og sjálvsagt forkemur øllum portum.

Tá ið eg spurdi um, hvør ið sekur var í, at so knipsligt var útgjört, svaraði kokkurin, at hann bað um dritt og datt, sum ovliðið kom umborð av, men reidarin segði, at hann lat ikki meir, tí soleiðis plagdi at verða útgjört hjá teimum, og hann sjálvur, kokkurin, tordi ikki at vera stífur, tí hann hevði biðið reidarin lovað sær at vera kokkur við einum av teirra skipum, og skiparin kundi einki krevja, tí ella fekk hann ikki skipið aftur at fara.

Táid nú soleiðis er skipað fyri við kontraktini, at **»Skipper og Kok skal sørge for Provianteringen«**, so sær ein her, at lítið er at líta á við at fáa nakran líkinda kost-umborð, tá hesir báðir mugu dansa, sum reidarin pípar, fyri ikki at missa teirra egna »ljans«.

Av hesi orsök hevði eg viljað mælt øllum til: við kontrakti ella lóg at fáa eina fasta skipan av einum **»sømligum matfæstki«** umborð í føroyskum fiskiskipum, tað hevði við tíðini verið best fyri allar partar. — Tað kann ikki væntast at fáa nakað muna-

gott úrslit úr einum so hørðum arbeiði, uttan fólkid umborð fær hampuligan mat at arbeiða av. —
Fiskimaður.

Hetta er eitt svart bílæti, fiskimaðurin sýnir okkum, og syrgiligt er, at tað enn á døgum skal vera so vorðið, sum her er sagt frá. Men vit vóna tó, at tað ikki eru mangir reidarar, ið kenna seg sekar her. Vit **vita**, at mangir reidarar hava verið alt annað enn sparnir við teirra **útgjering** av skipunum, ja at enn tó einstakir hava beinleiðis **noytt** skiparin til at taka meira av hesum og hasum og at taka ymsi slog av matvøru, sum hann ikki hevði hugsað um ella ikki tordi at biðja um. Hetta er **sjálvsæð og sjálvhojrt**. —

Men eitt er **givið**: Vit mugu hava fastar reglur, og tað ikki **kann** henda, at manningin liðir nakra neyð á nakran hátt við mati og brenni, um alt annars gongur »normalt«, og tað er altíð betri at vera útgjördir í rúmaasta lagi heldur enn í knappasta. — Tað hevði verið beinast, at »fiskimaður« segði okkum, hvør hesin reidari er — ella var — sum sendir síni skip **soleiðis** útgjört, sum her er sagt frá — men hampuligir reidarar nýta ikki at taka inn at sær.

Blaðstj.

Hitler í Føroyum.

»Skade at Amerika ligger saa langt herfra,«

soleiðis sungu tey í okkara ungu døgum, og hesi orð komu okkum í huga, tá vit í Suðuroyablaðnum »Føroyatíðindi« løsu eina **eldgrein** um Hitler og Bismarck; og skaði er, hugsadu vit, at gamli Bismarck er deyður og ikki fekk hesa loyprisning at lesa — hon hevði tó troystað hin gamla á hansara ellisdøgum omaná øll hansara sáru vónbrot.

Ja, skaði er, at Týskland er so langt av leið, tí tað var ikki eitt av gleði fyri Adolf Hitler at fingið at vita, at hann her uppi, har fljúgularnir eru býttir — sjálvsagt ikki **»ennerne«**! — hevur so góðar vinir. — Tó — blaðið **kann** sendast har niður, og saktans fæst onkur at um-sesta greinirnar í teim nazistisku blaðunum uppá týskt mál, so hann fær tær at lesa, og serliga greinir í Suðuroyablaðnum fara kanska at vísa honum á, at **hann og Týskland møguliga kunnu fáa gagn av vininum her uppi**.

Fyri nokrum árum síðan, undir verðeldar-bardaganum,